

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Mozambik Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Portekizce (Resmi dil), 3 ana Afrika dil grubu; Makua-Lomwe, Tsonga, Sena-Nyanja
Başkenti	: Maputo
Yüzölçümü	: 799.380 km ²
Nüfus	: 23 milyon
Para Birimi	: Metical (MT)
GSYİH (2011)	: 12,8 milyar \$
Reel GSYİH Büyüme	: 7,1 (%)
Döviz Kuru (MT: 1 \$, ortalama)	: 27,30 (2011)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Bin \$)	: 3.604.118 (2011)
İthalat (Bin \$)	: 6.305.647 (2011)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	: 9.909.765 (2011)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	: -2.701.529 (2011)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, işlenmemiş alüminyum, elektrik enerjisi, motorlu taşıtlar, pirinç ve buğday.
Başlıca İhraç Maddeleri	: Alüminyum çubuk ve profiller, elektrik enerjisi, işlenmemiş alüminyum, yaprak tütün ve döküntüleri, muz.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Güney Afrika Cumhuriyeti, Hollanda, BAE, Çin, Hindistan.
İhracatında Önemli Ülkeler	: Hollanda, Güney Afrika Cumhuriyeti, İngiltere, Çin.
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 36,4 milyon \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 156,4 milyon \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Petrol yağları, demir-çelik çubuklar, gübre, elektrikli su ısıtıcıları, maya, makarna

Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri : Yaprak tütün ve döküntüleri, taş kömürü, susam tohumu.

GENEL EKONOMİK DURUM

Mozambik 9,2 milyar \$ GSYİH (2011) ile Afrika kıtasında 25. büyük ekonomidir. Gelişmekte olan Mozambik ekonomisi 2008-2011 döneminde ortalama %6,75 oranında büyümüştür. Ancak ülkede halen pek çok kişi yoksulluk sınırının altında hayatını sürdürmektedir. Bununla beraber, özellikle son dönemlerde bulunan doğal gaz rezervleri ile birlikte ülkenin büyümeye devam edeceği öngörülmekte olup, orta ve uzun vadede ülkenin büyük atılımlar göstereceği tahmin edilmektedir.

Ülke GSYİH'sının %28,4'ünü tarım oluşturmaktadır. Sanayi sektörü ülke GSYİH'sının %26,9'unu oluşturmakta ve işgücünün %6'sı sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. Ülke GSYİH'sının %44,7'sini ise hizmetler sektörü oluşturmaktadır. Turizm sektörü yeterince gelişmemekle birlikte yüksek bir potansiyele sahiptir.

MOZAMBİK DIŞ TİCARETİ

Gelişmekte olan Mozambik'in dış ticaret hacmi artış eğiliminde olmakla birlikte, 2009 ve 2010 yıllarında düşüş yaşanmıştır. 2011 yılında ise dış ticaret hacmi büyük oranda artarak 9,9 milyar \$'a ulaşmıştır.

2007-2011 Döneminde Mozambik'in Dış Ticareti (Bin \$)

	2007	2008	2009	2010	2011
İhracat	2.412.079	2.653.260	2.147.169	2.243.069	3.604.118
İthalat	3.049.746	4.007.763	3.764.207	3.564.230	6.305.647
Hacim	-637.667	-1.354.503	-1.617.038	-1.321.161	-2.701.529
Denge	5.461.825	6.661.023	5.911.376	5.807.299	9.909.765

Kaynak: ITC, Trademap

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	2.147.169	2.243.069	3.604.118
7604	Alüminyum Çubuk ve Profiller	1	9	1.348.688
2716	Elektik Enerjisi	274.387	256.544	297.198
7601	İşlenmemiş Alüminyum	0	1.159.637	276.103
2711	Petrol Gazı ve Diğer Gazlı Hidrokarbonatlar	90.229	135.362	186.702
2401	Yaprak Tütün ve Tütün Döküntüleri	179.337	142.635	178.404

Mozambik'in 2011 yılında ihracatı 3,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Gelişmiş bir sanayiye sahip olmayan Mozambik'in ihracatınının %37'sini alüminyum çubuk ve profiller oluşturmaktadır. Elektrik enerjisi, işlenmemiş alüminyum, yaprak tütün, muz ve

uzunlamasına kesilmiş ağaçlar diğer başlıca ihraç kalemleridir. İhracat yapılan başlıca ülkeler Hollanda, Güney Afrika Cumhuriyeti ve İngiltere'dir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	3.764.207	3.564.207	6.305.647
2710	Petrol Yağları ve Bitümenli Mineral Yağları	411.461	520.592	1.097.413
7601	İşlenmemiş Alüminyum	30	0	601.432
2716	Elektrik Enerjisi	127.261	157.427	314.163
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	180.891	146.637	272.274
1001	Buğday ve Mahlut	96.913	64.227	140.124

Mozambik'in başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, işlenmemiş alüminyum ve motorlu taşıtlardır. İthalat yaptığı başlıca ülkeler; Güney Afrika Cumhuriyeti, Hollanda, BAE ve Hindistan'dır. İthalatta ilk sırada yer alan Güney Afrika Cumhuriyeti %33 pay alırken; Türkiye, Mozambik'in yaptığı ithalattan %0,2 pay alarak 38. sırada yer almaktadır.

TÜRKİYE-MOZAMBİK TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE-MOZAMBİK DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	509	284	793	225
2005	6.363	12.365	18.728	-6.001
2010	46.038	43.346	89.384	2.692
2011	102.553	71.001	173.554	31.552
2012	36.397	156.385	192.763	-120.008

Kaynak: TÜİK verileri

2010 yılında 46 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %55 artarak 102,5 milyon \$; 2012 yılında ise bir önceki yıla kıyasla %181 azalarak 36,3 milyon \$ seviyesine gerilemiştir. İhracatımızda en önemli yeri petrol yağları, demir-çelik çubuklar gübre, elektrikli ısıtıcılar maya ve makarna almaktadır. Genel ithalatımız içinde çok %0,02 paya sahip olan Mozambik'ten ithal edilen başlıca ürünler ise yaprak tütün, taş kömürü ve susam tohumudur.

MOZAMBİK'İN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Mozambik'in seramik kaplama malzemeleri ihracatı gerçekleşmezken 2010 yılında 15 bin \$ düzeyinde gerçekleşmiştir. 2010 verilerine göre Mozambik'in ihracat gerçekleştirdiği ülkeler; ihracatın neredeyse tamamını oluşturan Zimbabve (12 bin \$) ile Güney Afrika (2 bin \$)'dır.

Mozambik'in Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009	16	10.019
2010	15	8.157
2011	0	13.185

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Mozambik'in seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2009 yılında 10 milyon \$ iken, 2010 yılında 8,1 milyon \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre ise %38 artarak 13,1 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Mozambik'in en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Portekiz (3,3 milyon \$), Çin (3,2 milyon \$), Güney Afrika (2,8 milyon \$) ve Brezilya (1,1 milyon) şeklindedir.

Mozambik'in Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009	0	2.521
2010	7	2.803
2011	3	3.274

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

2011 yılı verilerine göre Mozambik'in seramik sağlık gereçleri ihracatı bir önceki yıla göre %133 azalarak 3 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Mozambik'in ihracat gerçekleştirdiği tek ülke Güney Afrika (3 bin \$)'dır.

Mozambik'in seramik sağlık gereçleri ithalatı 2009 yılında 2,5 milyon \$ iken, 2010 yılında 2,8 milyon \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre %14 artarak 3,2 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Mozambik'in en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Portekiz (915 bin \$), Çin (875 bin \$), Güney Afrika (655 bin \$), Hindistan (420 bin \$) ve BAE (210 bin \$) olarak gerçekleşmiştir. Türkiye 12. sırada olup, Mozambik'in toplam seramik sağlık gereçleri ithalatından %0,04 pay almaktadır.

Mozambik'in SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı %7,5'dur. Ticaret anlaşması bulunmayan bütün ülkelere aynı oran uygulanmaktadır.

TÜRKİYE-MOZAMBİK SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Mozambik'e Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	116.130	466.821
2009	62.762	325.318
2010	115.067	116.791
2011	69.126 m ² 170.339 kg	399.501
2012	27.480 m ² 128.662 kg	210.321

Kaynak: TÜİK Verileri

2008 yılında Mozambik'e 467 bin \$ seviyesinde ihracat gerçekleştirilirken son 5 yıl içinde değerde %55 azalış göstererek 2012 yılında 210 bin \$ seviyesine gerilemiştir. 2011 yılında 69.126 m², 170.339 kg ve 399 bin \$ olan ihracat, 2012 yılında miktar ve değerde azalarak 27.480 m², 128.662 kg ve 210 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Mozambik'e Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
2008	41.920	54.220
2009	8.882	25.942
2010	22.130	31.350
2011	15.337	41.918
2012	18.140	35.941

Kaynak: TÜİK Verileri

Seramik kaplama malzemeleri sektöründe olduğu gibi 2008 yılında rekor seviyede gerçekleşen ihracat; son 5 yıl içerisinde dalgalı bir seyir izlese de genel olarak düşüş eğilimindedir. 2012 yılında Mozambik'e yapılan seramik sağlık gereçleri ihracatımız bir önceki yıla göre miktar bazında %18 artarak, değer bazında ise %14 azalarak toplam 18 bin kg ve 36 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.